

Bijlage 7 Voorbeelden van contextuele/systemische vragen

Relatie met de klacht/het probleem

Kun je iets vertellen over het probleem?

Kun je een situatie beschrijven waarin het zich voordoet?

Wie zijn erbij? Wat doe jij? Wat denk je? Wat voel je in je lichaam? Wat doen de anderen?

Gaat het meestal op deze manier?

In welke situatie komt het nog meer voor? Op het werk? Bij familie? Bij vrienden? In de natuur?

Wat heb je geleerd over dit probleem?

Hoelang bestaat het probleem?

Was het in de verschillende fasen van je leven hetzelfde of anders?

Hoe speelt het een rol in je vriendschappen en familielevens? Hebben je (groot)ouders, broers of zussen er ook last van? Is het een typische familietrek?

Kun je vertellen over de keren dat het met dit probleem iets beter gaat? Wat zou je beste vriend(in)/familie zeggen dat je dan anders doet? Wat is er in je leven anders als dit gebeurt?

Bij 'lastige' kinderen

Hoe kijken jullie ouders (opa en oma) aan tegen de klachten/het probleem?

Voor wie is het probleem het grootst/wie heeft er het meeste last van? Wie het minst?

Was er in het gezin van jullie ouders (opa en oma) een probleemkind? Hoe werd daarmee omgegaan?

Wat herkennen jullie als ouders van jezelf in het kind? Herkennen opa en oma het gedrag van het kind in een van hun eigen kinderen?

Wat zou er gebeuren als het gedrag van het kind zou veranderen? Wat zou dat betekenen voor het gezin?

Aan het kind: Waarin lijkt jij op je ouders? Wat denk je dat je ouders van je vinden? Wat zou er veranderen als het probleem zou verdwijnen?

Lichaam en ziekte

Hoe gaat men in jouw cultuur/familie om met ziekte/pijn?

Wie weet er van je ziekte/pijn?

Wie zorgt er voor jou als je ziek bent/pijn hebt?

Wat doet diegene dan?

Als niemand van je pijn/ziekte weet: hoe verberg je die dan?

Ben je de enige in de familie met deze klachten?

Wanneer had je deze klachten voor het eerst?

Wie reageerde toen en op welke manier?

Is er verschil in omgaan met ziekte/pijn tussen jongens en meisjes?

Cultuur en migratie

Wat betekent jouw cultuur voor jou?

Hoe zouden mensen uit jouw cultuur jouw probleem noemen en oplossen?

Is er sprake van migratie? Zo ja, wat was de reden/aanleiding?
Hoe verliep de migratie? Hoe verliepen de fasen van de migratie (separatiefase, liminele fase, re-integratiefase)?
Wie en wat liet je achter? Wat was het moeilijkst?
Wie mist jou het meest? En wie mis jij het meest?
In welke levensfase was je toen je wegging?
Wat moest je waarmaken?
Wat zijn nu je verplichtingen naar de gemeenschap of je land van herkomst?
Zijn er veranderingen gekomen in je sociale contacten door je migratie?
Hoe is het om hier te zijn? Wat is anders/beter/slechter?
Wie/wat helpt je het best om hier je draai te vinden?

Opleiding, financiën (klasse)

Wie deed welke opleiding en welke betekenis heeft/had dat bij jullie?
Was er verschil tussen jongens en meisjes in het gezin? Zo ja, welk?
Welke rol speelde geld? Bij abstracte antwoorden: waar merkte je dat aan?
Mag of moet je het beter doen dan je moeder/vader?
Was er verschil in achtergrond bij je ouders? Speelde dat door? Zo ja, hoe?
Wat moet je doen om je positie/status hetzelfde te houden?
Wie beheert het geld? Wie heeft vetorecht op dit gebied? Hoe komen financiële beslissingen tot stand?
Op wiens naam staan het huis en andere bezittingen?
Hoe heeft jullie sociaal-economische status of klasse jullie normen en waarden gevormd?

Sekse en gender

Waar sta jij op de schaal van mannelijkheid tot vrouwelijkheid en van heteroseksueel tot homoseksueel? Wat betekent dit voor jou en voor jouw systeem?
Zijn er specifieke tradities in jouw familie die meer met mannen of juist met vrouwen te maken hebben? Zo ja, hoe sta je hiertegenover? Denk je dat deze ideeën en tradities gerelateerd zijn aan waarvoor je hier komt?
Hoe verdelen jullie de verantwoordelijkheden voor de kinderen en het huishouden? Is deze taakverdeling gebaseerd op traditionele rollen? Zijn jullie hier tevreden over? Is er ruimte voor beide ouders om opvoedtaken op zich te nemen?
Kan het zijn dat starre ideeën over rol- en taakverdeling bijdragen aan het probleem waarvoor je bij mij komt?
Welke culturele achtergrond hebben jij en je partner? Welke uitdagingen geeft dit?
Als een gezinslid LGBTQ is: wat zijn de consequenties geweest van het 'uit de kast' komen in de verschillende contexten (werk, school, familie, kerk/tempel/moskee)? Als het in de omgeving niet bekend is: wat zijn hiervan de consequenties?
Als er geen partner is of kinderloosheid speelt: wat betekent dit voor je mannelijkheid/vrouwelijkheid?
Wat betekent dit voor je gezin/familie/gemeenschap?
Stel dat jij jezelf meer gaat ontwikkelen ('emanciperen'): wat betekent dit dan voor de rest van het systeem?

Geïnspireerd op:

- McGoldrick, M. (2011). *The genogram journey. Reconnecting with your family*. New York: Norton.
- Hanna, S.M. (2007). *The practice of family therapy. Key elements across models* (vierde editie). Boston: Thomson Brooks/Cole.

Levensfasen en levensfaseovergangen

Zijn er belangrijke gebeurtenissen/verliezen geweest en wat was de impact daarvan?

Hoe reageerden je ouders toen je een kind kreeg/adopteerde?

Zullen we/wil je een levenslijn tekenen?

Welke gebeurtenissen volgden kort op elkaar? Hoe is hierop gereageerd?

Waarom is er juist nu behoefte aan hulp?

Intergenerationele patronen

Wat was belangrijk om door te geven? Zijn jij en je partner het eens over wat er meegenomen mag/moet worden uit de wederzijdse families?

Zijn er conflicten of (gedrags-/ziekte)patronen die zich herhalen? Tussen wie is er veel afstand en hoe staat de rest daartegenover?

Zijn er geheimen? Wie weet ervan en wie niet?

Welke patronen zijn doorbroken?

Wie zijn de veranderaars?

Geloof en religie

Waarin geloof jij/gelooft je gezin? Wat betekent geloof in jullie familie?

Zijn er veranderingen van geloof geweest (bekerings)?

Hoe plaats je de klacht/het probleem binnen het geloof (wil van God of straf)?

Heb je weleens gebruikgemaakt van traditionele geneeskunde?

Op welke manier is religie of spiritualiteit een krachtbron en/of een oorzaak van conflicten?

Was er verschil van geloof bij vader en moeder? Welke impact had dit?

Wat is/was de rol van de kerk? Als je je losgemaakt hebt van de kerk: wat voor gevolgen had dat?